YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
19 päivänä lokakuuta 1995 *

Asiassa C-19/93 P,

Rendo NV, alankomaalainen yhtiö, kotipaikka Hoogeveen (Alankomaat),

Centraal Overijsselse Nutsbedrijven NV, alankomaalainen yhtiö, kotipaikka Almelo (Alankomaat),

Regionaal Energiebedrijf Salland NV, alankomaalainen yhtiö, kotipaikka Deventer (Alankomaat),

edustajanaan asianajaja T. R. Ottervanger, Rotterdam, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto S. Oostvogels, 13 rue Aldringen,

valittajina,

vaativat muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-16/91, Rendo ym. vastaan komissio (Kok. 1992, s. II-2417) 18 päivänä marraskuuta 1992 antaman tuomion kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

muut asianosaiset:

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen osaston virkamies B. J. Drijber, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen osaston virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

ja sitä tukee

Samenwerkende elektriciteits-produktiebedrijven NV, alankomaalainen yhtiö, kotipaikka Arnhem (Alankomaat), edustajinaan asianajajat M. van Empel ja O. W. Brouwer, Amsterdam, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto M. Loesch, 8 rue Zithe,

väliintulijana,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. N. Kakouris, tuomarit F. A. Schockweiler (esittelevä tuomari), P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: G. Tesauro,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 1.6.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esittämät lausumat,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.7.1995 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Rendo NV, Centraal Overijsselse Nutsbedrijven NV ja Regionaal Energiebedrijf Salland NV (jäljempänä Rendo ym.) ovat 21.1.1993 toimittaneet yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon EY:n perussäännön 49 artiklan mukaisen valituksen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18.11.1992 antamasta tuomiosta asiassa T-16/91, Rendo ym. vastaan komissio (Kok. 1992, s. II-2417, jäljempänä annettu tuomio), jossa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hylännyt valittajien kanteen, jossa vaadittiin ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 16.1.1991 tehdyn komission päätöksen 91/50/ETY (IV/32.732—IJsselcentrale (IJC) ym., EYVL L 28, s. 32, jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista.

2 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on annetussa tuomiossa todennut seuraavaa (2—23 kohta):

"1) *Yritykset, joita asia koskee*

— Kantajat ovat paikallisia sähkön jakeluyhtiöitä Alankomaissa. Ne hankkivat sähköä alueelliselta sähkön jakeluyritykseltä nimeltä IJsselcentrale (tai IJsselmij, jäljempänä IJC).

— Toukokuussa 1988 kantajat (tai niiden edeltäjät) esittivät komissiolle 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, 13, s. 204, jäljempänä asetus N:o 17), 3 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen, joka oli suunnattu muiden muassa IJC:tä ja Samenwerkende Elektriciteitsproduktiebedrijven NV:tä (jäljempänä SEP) vastaan, joka on väliintulijana tässä oikeudenkäynnissä. Kantajat väittivät, että SEP ja alankomaalaiset sähköä tuottavat yhtiöt olivat rikkoneet usealla tavalla perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan määräyksiä.

— SEP on yhtiö, jonka alankomaalaiset sähköä tuottavat yritykset perustivat vuonna 1949 yhteistyöelimekseen. Yhtiön perustamisasiakirjan mukaan sen tehtäviä ovat suurjänniteverkoston hoitaminen ja sähkön tuontia ja vientiä sekä kansainvälisten sähköverkkojen liitäntäyhteyksien käyttämistä koskevien sopimusten tekeminen ulkomaisten sähköyritysten kanssa.

— Kantajien valituksen johdosta komissio teki riidanalaisen päätöksensä sähköä tuottavien yhtiöiden ja SEP:n välisestä yhteistyösopimuksesta (Overeenkomst van Samenwerking, jäljempänä OVS).

2) *OVS-sopimus*

— SEP ja sen osakkeenomistajat (jotka olivat Alankomaissa nykyisin toimivien neljän sähköntuottajan edeltäjiä) tekivät OVS-sopimuksen 22.5.1986. Sopimuksesta ei tehty ilmoitusta komissiolle.

— Tämän sopimuksen 21 artiklassa varataan SEP:lle yksinoikeus sähkön tuontiin ja vientiin ja määrätään, että sen osakkeenomistajien on määrättävä sähköenergian jakeluyritysten kanssa tekemissään toimitussopimuksissa, että jakeluyri-

tykset eivät ryhdy tuomaan tai viemään sähköä. Tämä sopimusmääräys on riidanalaisen päätöksen ja tämän oikeudenkäynnin kohteena.

3) *Kansallinen lainsäädäntö*

— Riidanalaisen päätöksen perusteluissa komissio toteaa, että OVS:n tekemisen aikana voimassa olleessa Alankomaiden lainsäädännössä ei kielletty muita yrityksiä kuin tuontiyrityksiä tuomasta itse sähköä, mutta siinä säädettiin tällainen tuonti luvanvaraiseksi; luvan saattoivat periaatteessa saada kaikki hakijat. Riidanalaisessa päätöksessä ei viitata mahdolliseen sähkön vientiä koskevaan lainsäädäntöön.

— Uuden Alankomaiden sähkölain (Elektriciteitswet 1989) säännöksistä suurin osa tuli voimaan 8.12.1989. Lain 2 pykälän mukaan toimiluvan haltijoiden (eli neljän sähköä tuottavan yrityksen) ja 'tehtävään määrätyn yrityksen' (eli lain 8 pykälän mukaisesti tiettyä laissa säädettyä toimintaa hoitamaan talousasioita hoitavan ministeriön määräämän yrityksen) tehtävänä on yhdessä turvata kansalliseen yleiseen käyttöön tarvittavan sähkön hankinnan luotettavuus ja tehokkuus. Ministeriön 20.3.1990 antamalla asetuksella SEP määrättiin tähän tehtävään.

— Sähkölain 34 pykälässä, joka tuli voimaan 1.7.1990, säädetään, että ainoastaan 'tehtävään määrätty yritys' voi maahantuoda yleiseen jakeluun tarkoitettua sähköenergiaa (poikkeuksena sähkö, jonka jännite on pienempi kuin 500 V). Laissa kielletään näin ollen jakeluyrityksiä maahantuomasta sähköä yleiseen jakeluun. Sen sijaan riidanalaisen päätöksen mukaan edellä mainitusta 34 pykälästä seu-

raa, että jotkut loppukuluttajat voivat tuoda sähköenergiaa omaan käyttöönsä ilman, että ne tarvitsisivat siihen enää lupaa. Lain 47 pykälästä käy ilmi, että sähkölinjoja hoitavien yritysten on annettava linjat kaikkien sitä pyytävien käyttöön näin maahantuodun sähkön siirtämiseksi.

— Vuoden 1989 sähkölaissa ei säädetä sähkön viennistä. Komissio on Alankomaiden hallituksen toimittamien tietojen perusteella päätellyt tästä, että sekä sähkön jakeluyhtiöt että loppukuluttajat voivat viedä sähköä vapaasti. Erona tuontia koskeviin säännöksiin laissa ei säädetä maasta vietävän sähkön siirtovelvollisuudesta.

4) *Hallinnollinen menettely*

— Kantajien toukokuussa 1988 tekemä valitus perustuu oikeudenkäynteihin, joihin oli ryhdytty sen vuoksi, että IJC määräsi vienti- ja tuontikiellosta, johon liittyi yksinomainen ostovelvollisuus, ja maksusta, jota se kutsui kustannusten tasauslisäksi (*egalisatiekostentoeslag*). Valitus kohdistui kolmeen seuraavaan seikkaan:

1) nimenomainen vientikielto SEP:iä koskevassa vuoden 1971 sopimuksessa (2 artikla) ja vuoden 1986 OVS-yhteistyösopimuksessa (21 artikla);

2) valittajien ja IJC:n tekemään sopimukseen perustuva yksinomainen ostovelvollisuus, joka valittajien mukaan johtuu nimenomaan OVS:n alaa koskevista sopimusehdoista;

3) IJC:n oikeus vahvistaa hinnat yksipuolisesti ja IJC:n yksipuolisesti valittajien maksettavaksi asettama kustannusten tasauslisä.

— Kilpailuasioiden pääosaston (jäljempänä DG IV) osastopäällikön 14.6.1989 allekirjoittamalla kirjeellä komissio on ilmoittanut kantajille, että se oli 8.6.1989 osoittanut väitetiedoksiannon SEP:lle ja muille OVS:n sopimuspuolille. Kirjeessä täsmennettiin, ettei tämä menettely koske kustannusten tasauslisää, koska tämä ei vaikuta merkittävästi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

5) *Riidanalainen päätös*

— Riidanalainen päätös koskee OVS:n 21 artiklaa siltä osin kuin se liittyy tai SEP soveltaa sitä yksityisten kuluttajien harjoittamaan tuontiin ja siltä osin kuin säännöksellä rajoitetaan näiden kuluttajien harjoittamaa tuontia ja vientiä sekä jakeluyritysten harjoittamaa vientiä siten, että SEP valvoo liitäntäverkkoja (20 kohdan viimeinen alakohta). Päätös koskee siis kahta ensimmäistä kantajien valituksessaan esittämää seikkaa. Päätös ei sitä vastoin koske valituksessa esitettyä kolmatta seikkaa eli IJC:n määräämää kustannusten tasauslisää (1 kohdan toiseksi viimeinen alakohta).

— Riidanalaisessa päätöksessään komissio toteaa ensiksi, että OVS on perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yritysten välinen sopimus ja että muiden yritysten kuin SEP:in toimeenpanema sähköenergian vienti- ja tuontikielto on kilpailun rajoittamista.

— Toiseksi komissio korostaa vuoden 1989 sähkölain vaikutuksesta OVS-sopimukseen, että SEP:n mukaan uusi laki ei ole mitenkään vaikuttanut OVS:n 21 artiklan soveltamiseen. Komissio huomauttaa, että vaikka laissa kielletään muita kuin SEP:iä harjoittamasta sähkön tuontia yleistä jakelua varten, loppukuluttajat voivat kuitenkin vapaasti tuoda sähköä omaan käyttöönsä. Komissio päättelee tästä, että OVS-sopimuksen 21 artiklan soveltaminen sähköalalla on tältä osin lainvastaista. Komissio huomauttaa, että Alankomaiden hallitus on esittänyt, että jakeluyhtiöt ja loppukuluttajat voivat täysin vapaasti harjoittaa vientiä ja että viennin vapaus koskee sekä yleiseen jakeluun tarkoitettua sähköä että kuluttajien itse tuottamaa sähköä. Kun vientiä koskevaa säätelyä verrataan tuontia koskevaan säätelyyn siltä osin kuin tuonti on sallittua, erona on, että sähkölaissa ei säädetä vientiä koskevasta sähkön siirtovelvollisuudesta. Komissio korostaa, että mahdollisen viejän on näin ollen päästävä sopimukseen suurjänniteverkoston käytöstä SEP:n kanssa, jonka suhtautuminen riippuu siitä tavasta, jolla se soveltaa OVS:n 21 artiklaa. Edellä olevasta seuraa komission mukaan, että OVS:n 21 artiklan soveltaminen rikkoo aina 85 artiklaa uudessa laissa säädetyn järjestelmän yhteydessä.

— Kolmanneksi komissio on tutkinut, estääkö perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan soveltaminen tässä tapauksessa 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen.

— Komissio katsoo, että sekä SEP että sen osakkaina olevat tuotantoyhtiöt ovat yrityksiä, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja. Komissio toteaa, että 85 artiklan soveltaminen OVS:ään, siltä osin kuin se koskee loppukuluttajien harjoittamaa tuontia ja vientiä, ei estä edellä mainittuja yrityksiä hoitamasta niille uskottuja tehtäviä. Komissio katsoo, että OVS:n 21 artiklassa SEP:lle annettu tuontia ja vientiä koskeva ehdoton valvontavalta ei ole välttämätön sille uskottujen tehtävien hoitamiseksi.

— Yleiseen jakeluun tarkoitetun sähkön tuonnista komissio toteaa, että nykyisin on vuoden 1989 sähkölain 34 pykälässä asetettu tuotanto- ja jakeluyhtiöille kielto tuoda sähköä muutoin kuin SEP:n kautta.

— Komissio päätyy seuraavaan lopputulokseen:

'Tässä asetuksen N:o 17 mukaisesti aloitetussa menettelyssä komissio ei esitä käsitystään siitä, onko tämä tuonnin rajoitus perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan mukaan perusteltu, sillä esittämällä tällaisen käsityksen komissio ottaisi kantaa siihen, onko uusi laki yhteensopiva ETY:n perustamissopimuksen kanssa, eikä siitä ole tässä menettelyssä kyse' (päätöksen 50 kohta).

— Samasta syystä komissio katsoo, ettei se voi esittää käsitystään tuotantoyhtiöille asetetusta yleiseen käyttöön tuotetun sähkön vientikiellosta. Yleiseen käyttöön tarkoitetun sähkön tuotantoyhtiöille asetettu vientikielto voidaan johtaa näille yhtiöille vuoden 1989 sähkölain 11 pykälässä säädetystä toimituspakosta. Tässä säännöksessä asetetaan sähköntuottajille velvollisuus olla toimittamatta sähköä muille kuin SEP:lle ja toimittaa SEP:ltä saamaansa sähköä ainoastaan jakeluyrityksille (päätöksen 51 kohdan ensimmäinen alakohta).

— Mitä tulee lopuksi OVS:n 21 artiklassa määrättyyn jakeluyhtiöihin kohdistuvaan kieltoon viedä sekä yleiseen käyttöön tarkoitettua että muuta sähköä, komissio katsoo, että tämä on uuden lain sisältämän järjestelmän vastaista,

koska laissa vapautetaan nimenomaan vienti, ja komissio esittää epäilyksensä siitä, voivatko OVS:n sopimuspuolet pitää voimassa tätä sopimusmääräystä ja jatkaa sen soveltamista. Jos tämä kielto kuitenkin pidettäisiin voimassa, komissio katsoo, että kieltoa ei voida perustella perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan määräyksillä (päätöksen 51 kohdan toinen ja kolmas alakohta sekä 52 kohta).

— Todettuaan, ettei 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen myöntäminen ole mahdollista, komissio on tehnyt riidanalaisen päätöksensä, jonka päätösosa kuuluu seuraavasti:

'1 artikla

Nykyisten neljän sähköä tuottavan yhtiön edeltäjien ja NV Samenwerkende Elektriciteitsproduktiebedrijvenin 22.5.1986 tekemän yhteistyösopimuksen 21 artiklan soveltaminen yhdessä kansainvälisiä sähkön siirtoja koskevan tosiasiallisen valvonta- ja vaikutusvallan kanssa rikkoo perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, koska 21 artiklan tarkoituksena on estää yksityisten teollisten kuluttajien harjoittama tuonti ja jakeluyhtiöiden sekä yksityisten teollisten kuluttajien, erityisesti sähköä omaan kulutukseensa tuottavien kuluttajien harjoittama muun kuin yleiseen käyttöön tarkoitetun sähkön vienti, tai siitä seuraa niiden estyminen.

2 artikla

Päätöksen 3 artiklassa mainittujen yhtiöiden on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin lopettaakseen 1 artiklassa määritellyn kilpailusääntöjen

rikkomisen. Tätä tarkoitusta varten niiden on esitettävä komissiolle kolmen kuukauden määräajassa tämän päätöksen tiedoksiannosta ehdotuksensa rikkomisen lopettamiseksi.'

Päätöksen 3 artiklan mukaan päätös on osoitettu SEP:lle ja neljälle Alankomaissa toimivalle sähkön tuottajalle; päätös on annettu tiedoksi myös kantajille."

3 Annetusta tuomiosta käy ilmi (30 kohta), että Rendo ym. ovat vaatineet, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— "kumoaa komission 16.1.1991 tekemän päätöksen siltä osin kuin komissio ei ole esittänyt kantaansa OVS:n 21 artiklan soveltamisesta jakeluyhtiöiden (joita myös kantajat ovat) harjoittamaan yleiseen käyttöön tarkoitetun sähkön tuontiin ja vientiin;

— määrää komission toisaalta tekemään asian käsittelyn tässä vaiheessa asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan mukaisen päätöksen, jossa se toteaa, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun sopimuksen 21 artiklan soveltaminen yhdessä kansainvälisiä sähkön siirtoja koskevan tosiasiallisen valvonta- ja vaikutusvallan kanssa rikkoo ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa myös, koska 21 artiklan tarkoituksena on jakeluyhtiöiden harjoittaman yleiseen käyttöön tarkoitetun sähkön tuonnin ja viennin estäminen tai siitä seuraa niiden estyminen, ja toisaalta velvoittamaan päätöksen 3 artiklassa mainitut yhtiöt lopettamaan todetun kilpailusääntöjen rikkomisen;

— joka tapauksessa ryhtyy kaikkiin toimenpiteisiin, joita yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo hyvän oikeushallintotavan edellyttävän;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut".

4 Komissio on vaatinut kanteen hylkäämistä ja kantajien velvoittamista yhteisvastuullisesti korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

5 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut peräkkäisessä järjestyksessä vaatimuksen ensimmäisen kohdan osalta, voidaanko se ottaa tutkittavaksi ja onko vaatimus perusteltu erottaen toisistaan ajanjaksot ennen ja jälkeen sähkölain voimaantulon.

6 Tutkittavaksi ottamisesta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antamassaan tuomiossa todennut (57—62 kohta), että

— "Kanne otetaan komission päätöksen kumoamisen osalta tutkittavaksi siltä osin kuin komissio on pidättäytynyt esittämästä kantaansa sähkölain voimaantulon jälkeen OVS:n 21 artiklan perusteella jakeluyhtiöille asetetuista tuonnin rajoituksista.

— Mitä tulee lain voimaantuloa edeltävään aikaan, riidanalaisessa päätöksessä ei ole ilmaistu, miten komissio aikoisi käsitellä valitusta myöhemmin, siltä osin

kuin se koskee pelkästään OVS:n 21 artiklan perusteella asetettuja tuontirajoituksia. Komissio ei esitä väitteiden eikä niihin liittyvien perustelujen lopullista hylkäämistä eikä rajoitusten tutkimisen lykkäämistä jonkin muun käsittelyn yhteyteen.

— Sitä paitsi, vaikka riidanalainen päätös on tehty kantajien valituksen johdosta, se koskee vain osaksi samaa asiaa kuin valitus. Komissio on toisaalta ottanut huomioon väitteitä, joita kantajat eivät ole esittäneet, ja toisaalta komissio on käsitellyt vain osan kantajien tosiasiassa esittämistä väitteistä. Päätöksessä ei ole tutkittu tasauslisään eikä perustamissopimuksen 86 artiklan rikkomista koskeviin väitteisiin liittyviä oikeudellisia seikkoja.

— Tämän vuoksi riidanalaista päätöstä ei voida tulkita siten, että siinä vastattaisiin niihin valituksessa esitettyihin seikkoihin, joita ei ole mainittu päätöksen perusteluissa tai päätösosassa siten, että ne olisi hyväksytty komission kollegiona tekemässä päätöksessä.

— Tällä perusteella yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei riidanalaisessa päätöksessä lausuta mitään ennen sähkölain voimaantuloa sovelletuista tuontirajoituksista. Päätöksellä ei siis ole tämän osalta oikeusvaikutuksia ja siten komission päätös puuttuu tältä osin.

— Täten kanne on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin siinä vaaditaan kumottavaksi sellainen komission tekemäksi väitetty päätös, jossa komissio pidättäytyy esittämästä kantaansa tänä ajankohtana sovelletuista tuontirajoituksista."

7 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut (annetun tuomion 98, 99, 102, 105—107, 111 ja 112 kohta) komission kieltäytymisestä

esittää kantaansa sähkölain voimaantulon jälkeen sovelletuista sähkön tuontirajoituksista, että

— "... ensiksi on syytä muistaa, että näkökanta, jonka mukaan komission on kilpailusääntöjen rikkomisen todettuaan tehtävä päätös, jossa velvoitetaan kyseiset yritykset lopettamaan rikkominen, on ristiriidassa asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan sanamuodon kanssa, sillä sen mukaan komissio voi tehdä tällaisen päätöksen. Myöskään asetuksen N:o 17 3 artiklan 2 kohdassa ei anneta tämän artiklan perusteella tehdyn valituksen esittäjälle oikeutta saada komissiolta päätöstä siitä, onko väitetty kilpailusääntöjen rikkominen tapahtunut (ks. asia 125/78, GEMA v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.10.1979, Kok. 1979, s. 3173, erityisesti s. 3189)" (98 kohta).

— "Toiseen lopputulokseen voitaisiin päätyä vain jos valitus koskisi asiaa, jossa komissiolla on yksinomainen toimivalta. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan soveltamisalasta asiassa C-260/89, ERT (tuomio 18.6.1991, Kok. 1991, s. I-2925, erityisesti s. I-2962), että kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluu tutkia, voidaanko yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottavan yrityksen 86 artiklan vastainen toiminta perustella vaatimuksilla, joita sille uskotun erityistehtävän hoitaminen edellyttää. Tämän oikeuskäytännön mukaan komissiolle ei ole annettu yksinomaista toimivaltaa soveltaa perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan ensimmäisen lauseen määräyksiä (ks. myös asia 66/86, Ahmed Saeed, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.4.1989, Kok. 1989, s. 803, erityisesti s. 853). Tämän vuoksi tässä asiassa myös alankomaalaisella tuomioistuimella on toimivalta tutkia kantajien valituksessaan esittämää kysymystä" (99 kohta).

— "Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että sekä OVS:n 21 artiklassa että sähkölain 34 pykälässä asetetaan jakeluyrityksille sähkön tuontirajoituksia. OVS:n 21 artiklalla pyritään siihen, että sopimuspuolten ja jakeluyhtiöiden välisillä toimitussopimuksilla varmistetaan, etteivät jakeluyhtiöt tuo

maahan sähköä, poikkeuksina mahdolliset määrältään vähäiset siirrot rajaalueilla. Sähkölain 34 pykälässä varataan SEP:lle yksinoikeus yleiseen käyttöön tarkoitetun sähkön tuontiin ja kielletään jakeluyhtiöitä tuomasta muuta kuin jännitteeltään alle 500 V sähköä. OVS:n tuontikiellon soveltamisala eroaa siis vain vähän sähkölaissa säädetystä kiellosta" (102 kohta).

— "Täten kansallisen lain ja yhteisön oikeuden yhteensopivuuden tutkimisella on etusija OVS:n tutkimiseen verrattuna. Niin kauan kuin ei ole todettu, että tämä laki on ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa, sillä, että OVS:n todetaan rikkovan kilpailusääntöjä, on käytännössä merkitystä ainoastaan siltä osin kuin tässä sopimuksessa säädetyt rajoitukset ovat ankarampia kuin laissa säädetyt rajoitukset" (105 kohta).

— "Tämä johtuu nimenomaan siitä, että komissio ei voi vaatia yrityksiä ryhtymään kansallisen lain vastaisiin toimenpiteisiin 85 artiklan rikkomisen lopettamiseksi, jollei komissio ole tutkinut kansallisen lain ja yhteisön oikeuden yhteensopivuutta" (106 kohta).

— "Sähkölain 34 pykälän yhteensopivuuden tutkiminen perustamissopimuksen kanssa voi kuitenkin johtaa poliittisten ja institutionaalisten kysymysten tutkimiseen. Asianmukainen menettely, joka komissiolla on tarvittaessa käytettävissään niiden kysymysten käsittelyä varten, jotka liittyvät kansalliseen yleiseen järjestykseen, on perustamissopimuksen 169 artiklan mukainen menettely, jossa jäsenvaltiot ovat välittömästi mukana ja jossa yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on tarvittaessa todeta, että kansallinen laki loukkaa perustamissopimusta" (107 kohta).

— "Tästä seuraa, että komission riidanalainen päätös näyttää perustellulta. On syytä lisätä, ettei tällainen lopputulos loukkaa niiden yksityisten oikeusturvaa,

jotka ovat valittaneet komissiolle asetuksen N:o 17 3 artiklan mukaisesti. Tosin on mahdollista, että perustamissopimuksen 169 artiklan mukainen menettely johtaa valittajien mielestä riittämättömään lopputulokseen. On kuitenkin syytä korostaa, että kantajien valitusta ei ole suinkaan hylätty, vaan se on edelleen käsiteltävänä komissiossa. Kantajat voivat siis tarpeen tullen vaatia asetusten N:o 17 ja 99/63 perusteella aloitetun menettelyn jatkamista ja vaatia menettelyyn liittyvien oikeuksiensa toteuttamista. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tietoinen siitä, että näiden menettelyyn liittyvien oikeuksien toteuttaminen hidastuu huomattavasti tässä tapauksessa, mutta tämä on kuitenkin välttämätöntä, sillä perustamissopimuksen 169 artiklan mukainen menettely on tässä tapauksessa asetettava etusijalle suhteessa asetuksen N:o 17 3 artiklan mukaiseen menettelyyn" (111 kohta).

— "Täten yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittamassa riidanalaisen päätöksen tutkinnassa ei ole käynyt ilmi, että komissio olisi tehnyt oikeudellisen tai tosiseikkoja koskevan virheen taikka ilmeisen arviointivirheen pidättäytyessään esittämästä kantaansa siitä, voidaanko kysymyksessä olevat tuontirajoitukset perustella perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan määräyksillä. Väite yhteisön kilpailuoikeuden ja tiettyjen yleisten oikeusperiaatteiden loukkaamisesta ei siis ole perusteltu" (112 kohta).

8 Käsittelyä lykättiin kantajien pyynnöstä tammikuuhun 1995, jotta asiassa C-393/92, Almelo ym., 27.4.1994 annettu tuomio (Kok. 1994, s. I-1477) voitaisiin ottaa huomioon.

9 Asiassa Almelo ym. yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi Gerechtshof te Arnhemin (Alankomaat) sille esittämät kysymykset katsoen muun muassa, että

a) ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan vastaista on se, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys soveltaa yleisissä toimitusehdoissa olevaa yksinostovelvol-

lisuutta koskevaa lauseketta, jossa kielletään paikallista sähkönjakeluyritystä tuomasta maahan sähköä yleiseen käyttöön ja joka, kun otetaan huomioon sen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

b) ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan vastaista on se, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys, joka kuuluu ryhmään yrityksiä, joilla yhdessä on määräävä asema olennaisessa osassa yhteisön markkinoita, soveltaa yleisissä toimitusehdoissa olevaa yksinostovelvollisuutta koskevaa lauseketta, jossa kielletään paikallista sähkönjakeluyritystä tuomasta maahan sähköä yleiseen käyttöön ja joka, kun otetaan huomioon sen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

c) ETY:n perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että ETY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan mukaisen kiellon soveltamisalaan ei kuulu se, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys soveltaa tällaista yksinostovelvollisuutta koskevaa lauseketta, jos kilpailunrajoitus on välttämätön, jotta yritys voi turvata sille uskotun yleistä etua palvelevan erityistehtävän hoitamisen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, täyttyykö tämä edellytys.

10 Valittajat esittävät kolme valitusperustetta: tuomion virheellinen perustelu, perustamissopimuksen 169 artiklan mukaiselle menettelylle annetun etusijan perustelematta jättäminen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemä oikeudellinen virhe.

11 Komissio asettaa valituksen tutkittavaksi ottamisen kyseenalaiseksi ja katsoo, etteivät valitusperusteet ole perusteltuja.

Valituksen tutkittavaksi ottaminen

12 Komissio asetti yhteisöjen tuomioistuimessa 1.6.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä kyseenalaiseksi valittajien intressin jatkaa valitusta tekemättä siitä kuitenkaan varsinaista oikeudenkäyntiväitettä. Komissio esitti, että se on aloittanut valituksen johdosta perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen menettelyn Alankomaiden kuningaskuntaa vastaan sen sähkölaissa säädetyn tuontikiellon takia. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Almelo ym. antamassaan tuomiossa, että kansallinen tuomioistuin voi soveltaa perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohtaa, mikä antaa Rendolle ym. mahdollisuuden vastustaa yksinostovelvollisuutta koskevaa lauseketta kansallisessa tuomioistuimessa.

13 Yhteisöjen tuomioistuin voi todeta viran puolesta, ettei asianosaisella ole intressiä esittää tai jatkaa valitusta, jos yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion jälkeen on tullut ilmi jokin seikka, jonka perusteella tuomio ei enää ole haitallinen valittajalle, ja jättää valituksen tutkimatta tai katsoa, ettei valituksella ole tästä syystä kohdetta. Lisäksi, jotta valittajalla olisi oikeussuojan tarve, valituksen on voitava mahdollisesti tuottaa valittajalle jotakin hyötyä.

14 Kantajien intressistä jatkaa valitusta on syytä todeta, ettei yhteisöjen tuomioistuin ole vielä antanut tuomiota asiassa, jossa komissio on nostanut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen Alankomaiden kuningaskuntaa vastaan.

15 Komission esittämän väitteen toisen osan suhteen on syytä huomata, että asiassa Almelo ym. antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että on perustamissopimuksen vastaista, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys sovel-

taa yleisissä toimitusehdoissa olevaa yksinostovelvollisuutta koskevaa lauseketta, jossa kielletään paikallista sähkönjakeluyritystä tuomasta maahan sähköä yleiseen käyttöön. Tuomion mukaan kansallisella tuomioistuimella on velvollisuus todeta, että kyseinen lauseke on pääasian asianosaisten sopimussuhteessa pätemätön.

16 Edellä mainittu tuomio on annettu oikeudenkäynnissä, jonka kohde oli ainakin osittain eri kuin tässä asiassa. Tuomio ei sen vuoksi voi vaikuttaa valittajien intressiin jatkaa valitusta, jolla pyritään saamaan kumotuksi tuomio, jolla on hylätty niiden ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta tehtyä komission päätöstä vastaan nostama kanne.

Tuomion virheellistä perustelua koskeva valitusperuste

17 Valittajat katsovat, että annettu tuomio on perusteltu virheellisesti. Niiden mukaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että jos valitus olisi kuulunut komission yksinomaiseen toimivaltaan, valittajilla olisi ollut oikeus saada komissiolta lopullinen päätös väitetystä kilpailusääntöjen rikkomisesta sähkölain voimaantulon jälkeiseltä ajalta. Kantajien mukaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, ettei komissiolla ollut yksinomaista toimivaltaa soveltaa perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan ensimmäistä lausetta ottamatta huomioon määräyksen toista lausetta.

18 On syytä todeta, että irrotettuna asiayhteydestään yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sitä perustelua, jossa viitataan perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen lauseeseen, ei voida tulkita siten, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tarkoittanut erottaa toisistaan nämä kaksi lausetta ja todeta, että komissiolla on yksinomainen toimivalta soveltaa toista lausetta.

19 Kuten komissio on perustellusti todennut, tämä valitusperuste pohjautuu yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 99 kohdan virheelliseen lukutapaan, sillä asiassa ei ollut kyse perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan toisen lauseen soveltamisesta.

20 Edellä esitetystä seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä.

Perustamissopimuksen 169 artiklan mukaiselle menettelylle annetun etusijan perustelematta jättämistä koskeva valitusperuste

21 Valittajat katsovat, ettei yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole perustellut riittävästi syitä, joiden perusteella komissiolla on oikeus asettaa perustamissopimuksen 169 artiklan mukainen menettely etusijalle verrattuna asetuksen N:o 17 3 artiklan mukaiseen menettelyyn.

22 On syytä korostaa, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antamansa tuomion 105—107 kohdassa ainoastaan todennut, että niin kauan kuin ei ole todettu, että sähkölaki on ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa, sillä ei ole käytännön merkitystä, todetaanko OVS:n olevan ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa. Joka tapauksessa asianmukainen menettely sähkölain ja perustamissopimuksen ristiriidan toteamiseksi on perustamissopimuksen 169 artiklassa tarkoitettu menettely.

23 Näistä perusteluista seuraa, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tarkoittanut vahvistaa asetuksessa N:o 17 säädetyn menettelyn ja jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn hierarkista järjestystä, sillä menettelyt koskevat erilaisia henkilö- ja asiakokonaisuuksia; se on sitä vastoin todennut, että komissiolla oli oikeus katsoa, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne oli asianmukaisin menettely sähkölain ja perustamissopimuksen ristiriitaisuuden tutkimiseksi.

24 Tämän vuoksi myös tämä valitusperuste on hylättävä.

Tuomiossa olevaa oikeudellista virhettä koskeva valitusperuste

25 Valittajat katsovat, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määritellyt riidanalaista päätöstä virheellisesti todetessaan, ettei päätöksessä lausuta mitään tuontirajoituksista, joita sovellettiin ennen sähkölain voimaantuloa, vaikka komissio on itse esittänyt, kuten annetun tuomion 34 kohdassa todetaan, "että riidanalaisesta päätöksestä ilmenee epäsuorasti, että kantajien valitus on osittain hylätty". Näin ollen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen jättäessään kanteen tältä osin tutkimatta.

26 On syytä todeta, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittama päätöksen oikeudellinen määrittely, erityisesti sen toteamus, ettei tällä päätöksellä ole oikeusvaikutuksia, on oikeudellinen kysymys, joka voidaan käsitellä muutoksenhakumenettelyssä.

27 Ratkaistaessa sitä, onko tämä valitusperuste perusteltu, on korostettava, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että vaikka komissiolla ei ole velvollisuutta tehdä päätöstä siitä, onko kilpailusääntöjä rikottu eikä jatkaa asetuksen N:o 17 mukaisesti sille tehdyn valituksen tutkimista, komissiolla on kuitenkin velvollisuus tutkia huolellisesti valittajan esittämät tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat väitteet, jotta se voi selvittää, onko kilpailunvastaiseen toimintaan syyllistytty. Lisäksi, jos komissio katsoo, ettei valituksen tutkimista jatketa, sen on perusteltava päätöksensä siten, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi todeta, onko komissio tehnyt tosiseikkoihin liittyviä tai oikeudellisia virheitä taikka käyttänyt harkintavaltaansa väärin.

28 Komissio on kilpailuoikeuden alalla toimielin, jolle on uskottu toimivalta todeta sääntöjen rikkominen ja määrätä siitä seuraamus ja jolle yksityiset voivat esittää valituksia, ja kun komissio päättää siitä, että tällaista valitusta ei tutkita kokonaan tai osittain, se tekee välttämättömästi päätöksen, jolla on oikeusvaikutuksia (ks. asia C-39/93 P, SFEI ym. v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 16.6.1994, Kok. 1994, s. I-2681, 27 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

29 Edellä esitetystä seuraa, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että siltä osin kuin riidanalainen päätös koskee ennen sähkölain voimaantuloa sovellettuja tuontirajoituksia, sillä ei ollut oikeusvaikutuksia ja että kanne oli jätettävä tältä osin tutkimatta.

30 Täten valitusperuste on perusteltu ja tuomio on kumottava tältä osin.

Asian palauttaminen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi

31 EY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

"Jos muutoksenhaku todetaan oikeaksi, yhteisöjen tuomioistuin julistaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen mitättömäksi. Se voi joko ratkaista asian lopullisesti itse, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi."

32 Koska asia ei ole ratkaisukelpoinen, se on palautettava yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Oikeudenkäyntikulut

33 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska valittajat ovat hävinneet kaksi kolmesta valitusperusteestaan ja saaneet kolmannella valitusperusteellaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion osittain kumotuksi, on syytä velvoittaa kaikki osapuolet vastaamaan tässä tuomioistuimessa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 18 päivänä marraskuuta 1992 asiassa T-16/91 antama tuomio kumotaan siltä osin kuin siinä on katsottu, että 16.1.1991 ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta tehdyllä komission päätöksellä 91/50/ETY (IV/32.732—IJsselcentrale (IJC) ym.) ei ollut oikeudellisia vaikutuksia siltä osin kuin se koskee ennen sähkölain voimaantuloa sovellettuja tuontirajoituksia ja että kanne oli tältä osin jätettävä tutkimatta.

2) Muilta osin valitus hylätään.

3) Asia palautetaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

4) Asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Kakouris Schockweiler Kapteyn

Murray Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä lokakuuta 1995.

R. Grass

kirjaaja

C. N. Kakouris

kuudennen jaoston puheenjohtaja